

QORAQALPOG‘ISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI

Iniyatov Almaz Reyimbaevich

*QDU, Iqtisodiyot, turizm va biznesni boshqarish
kafedrası pfofessori, E-mail: almaz.inyatov@gmail.com*

Rakhimboev Muzaffar

QDU assistent professor

Oteniyazova Xurliman

*QDU Iqtisodiyot fakulteti Ekonometrika
ta’lim yonalishi 4-kurs talabasi*

Joldasbaeva Gulmira

*QDU Iqtisodiyot fakulteti Ekonometrika
ta’lim yonalishi 4-kurs talabasi*

Annotatsiya: *Mazkur maqolada Qoraqalpog‘iston Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning strategik yo‘nalishlari, xususan, mintaqaning «yashil» energetika salohiyatiga tayangan holda zamonaviy infratuzilmani shakllantirish masalalari muhokama qilinadi. Tadqiqotda an’anaviy iqtisodiy modeldan yuqori texnologik modelga o‘tishda aqlli boshqaruv (Smart Governance) mexanizmlarini joriy etishning ahamiyati va uning ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashdagi roli asoslanadi.*

Tayanch so‘zlar: *Intellektual transformatsiya, «yashil» energetika, tahliliy tizim, kompleks yondashuv, raqamli infratuzilma, dinamik optimallashtirish.*

Bugungi kunda Qoraqalpog‘iston Respublikasining iqtisodiy rivojlanishi an’anaviy resurslarga tayanishdan voz kechib, raqamli iqtisodiyot va yuqori texnologik modelga o‘tishni taqozo etmoqda. «O‘zbekiston - 2030»¹ strategiyasi doirasida mintaqada zamonaviy raqamli infratuzilmani shakllantirish va boshqaruv tizimlarini modernizatsiya qilish ustuvor vazifa etib belgilangan. Ushbu transformatsiya jarayoni asosan mintaqaning «yashil» energetika salohiyatidan foydalangan holda ma’lumotlar markazlarini barpo etish va iqtisodiyot tarmoqlariga innovatsion raqamli yechimlarni joriy etishga qaratilgan.

«Raqamli O‘zbekiston - 2030» strategik dasturi doirasida Qoraqalpog‘iston Respublikasining iqtisodiy landshaftini transformatsiya qilishda hududiy ixtisoslashuv tamoyili fundamental ahamiyatga ega. Ushbu strategiyaga muvofiq, mintaqaning o‘ziga xos ekologik va energetik salohiyatidan kelib chiqib, «yashil» energiya manbalariga asoslangan raqamli infratuzilmani shakllantirish ustuvor vazifa etib belgilangan. Innovatsion texnologik zonalarning tashkil etilishi va ularga berilayotgan maxsus

¹ <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>

preferensial soliq rejimlari mintaqaga yuqori texnologik investitsiyalarni jalb qilishning institutsional mexanizmi bo'lib xizmat qiladi, bu esa o'z navbatida hududning makroiqtisodiy ko'rsatkichlarini sifat jihatidan yangilashga zamin yaratadi.

Ushbu tizimni modernizatsiya qilish jarayonining mantiqiy davomi sifatida agrar sektorni raqamlashtirish, ayniqsa, suv resurslarini boshqarishda sun'iy intellekt algoritmlarini joriy etish strategik zarurat sifatida qaralmoqda. Sun'iy intellektga asoslangan tahliliy tizimlar real vaqt rejimida gidrologik ma'lumotlarni qayta ishlash orqali suv sarfini optimallashtiradi va qishloq xo'jaligida resurslarni tejashning yuqori koeffitsiyentini ta'minlaydi. Bu raqamli yechimlar nafaqat ishlab chiqarish unumdorligini oshiradi, balki mintaqadagi murakkab ekologik muammolarni ilmiy asoslangan texnologik yondashuvlar orqali yumshatishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, raqamli ekotizimning kengayishi iqtisodiy jarayonlarda ma'lumotlar ochiqligini ta'minlash va boshqaruv qarorlarini qabul qilish samaradorligini yangi bosqichga olib chiqadi. Raqamli infratuzilma va sun'iy intellekt integratsiyasi mintaqaning investitsiyaviy jozibadorligini oshirib, xalqaro texnologik bozorlarda Qoraqalpog'istonning raqobatbardoshligini mustahkamlaydi.

Natijada, bunday kompleks yondashuv barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash bilan bir qatorda, aholi farovonligini oshirish va hududiy boshqaruvda raqamli demokratlashtirish tamoyillarini belgilashning asosiy omili bo'lib xizmat qiladi. Bu raqamli transformatsiya jarayonlarining amaliy ifodasi sifatida, mintqa iqtisodiyotining eng zaif va shu bilan birga strategik jihatdan muhim bo'lgan sohalarini modernizatsiya qilish masalasi yuzaga chiqadi. Ayniqsa, Qoraqalpog'istonning tabiiy-iqlim xususiyatlaridan kelib chiqib, mavjud resurslarni boshqarishda inson omilini kamaytirish va qarorlarning aniqligini oshirish maqsadida sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etish muhim ahamiyatga ega.

Qoraqalpog'istonning murakkab ekologik sharoitida suv resurslarini boshqarish tizimiga sun'iy intellekt texnologiyalarini integratsiya qilish mintqa iqtisodiyoti uchun hayotiy zaruratdir. Bu tizimning samaradorligi quyidagi asosiy yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

- **Prognozli monitoring:** SI algoritmlari tarixiy iqlim o'zgarishlari va gidrologik ko'rsatkichlarni tahlil qilish orqali suv tanqisligi xavfini erta bosqichda aniqlaydi va resurslarni adolatli taqsimlash modellarini shakllantiradi.
- **Avtomatlashtirilgan nazorat:** Suv obyektlariga o'rnatilgan aqlli sensorlar yordamida suv sathi, sho'rlanish darajasi va yashirin yo'qotish nuqtalari real vaqt rejimida nazorat qilinadi.
- **Resurslarni tejash va melioratsiya:** Ma'lumotlarga asoslangan yondashuv qishloq xo'jaligida suv sarfini 20-30 foizgacha tejash bilan birga, yerlarning sho'rlanishi va meliorativ holati yomonlashuvining oldini oladi.

**Suv resurslarini boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan
foydalanishning iqtisodiy va ekologik samaradorligi.²**

Tahlil mezonlari	Ekstensiv (An'anaviy) model	Intellektual (SI) transformatsiya
Resurslarni taqsimlash mexanizmi	Statik rejalashtirish va empirik usullar	Dinamik optimallashtirish va real vaqt rejimi
Monitoring va nazorat sifati	Fragmentar nazorat (inson omili yuqori)	Uzluksiz raqamli monitoring
Prognozlash qobiliyati	Retrospektiv tahlil (o'tmishga tayanadi)	Prognozli (Predictive) tahlil va modellashtirish
Iqtisodiy- ekologik unumdorlik	Resurslarning irratsional sarfi	Barqaror rivojlanish va 20-30% tejamkorlik

Xulosa o'rnida ta'kidlash joizki, Qoraqalpog'iston Respublikasining raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayoni mintaqaning o'ziga xos ekologik muammolarini innovatsion imkoniyatlarga aylantirishning strategik mexanizmi bo'lib xizmat qiladi. «Raqamli O'zbekiston - 2030» strategiyasi doirasida sun'iy intellekt texnologiyalarining suv resurslarini boshqarish tizimiga integratsiyalashuvi nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki mintaqaning ekologik barqarorligini ta'minlashda fundamental ahamiyat kasb etadi. «Yashil» energetika va intellektual boshqaruv tizimlarining o'zaro uyg'unligi kelgusida mintaqaviy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirib, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning sifat jihatidan yangi, yuqori texnologik modelini shakllantiradi.

² Avtorlar tomonidan bajarilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Raqamli O‘zbekiston - 2030» strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi PF-6079-sonli farmoni. (<https://lex.uz/ru/docs/-5030957>).
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining «Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi to‘g‘risida»gi Qarori, 2023 yil.
3. UNDP Uzbekistan, Green Transition and Climate Resilience Report. (2024).
- 4.S.S.Gulyamov, R.X.Erhashev, S.N.Xamrayeva, Raqamli iqtisodiyot – (o‘quv qo‘llanma)

